

Iceland
Liechtenstein Norway
Norway grants grants

VYUŽÍVANIE FINANČNÝCH PROSTRIEDKOV EÚ PRI DODRŽIAVANÍ A PRESADZOVANÍ ZÁKLADNÝCH PRÁV

Implementuje:

SLOVENSKÉ NÁRODNÉ
STREDISKO
PRE ĽUDSKÉ PRÁVA

VYUŽÍVANIE FINANČNÝCH PROSTRIEDKOV EÚ PRI DODRŽIAVANÍ A PRESADZOVANÍ ZÁKLADNÝCH PRÁV:

SPRIEVODCA UPLATŇOVANÍM NOVEJ PODMIENENOSTI CHARTOU ZÁKLADNÝCH PRÁV EÚ (usmernenie)

Vydavateľ: Slovenské národné stredisko pre ľudské práva, Bratislava, 2024

Autor: Hana Kováčiková

Vyhlasenie: Za obsahnuté informácie zodpovedá autor.
Publikácia neprešla recenzným konaním.

ISBN: **978-80-8296-000-9** (online)
978-80-99917-99-7 (tlač)

Projekt s názvom „Podpora vnútroštátnych inštitúcií pre ľudské práva pri monitorovaní základných práv a ľudskoprávných aspektov právneho štátu“ získal finančné prostriedky z Islandu, Lichtenštajnska a Nórska prostredníctvom Grantov EHP a Nórska pre regionálnu spoluprácu vo výške 194 982,50 €. Cieľom projektu je posilniť postavenie vnútroštátnych inštitúcií pre ľudské práva a ich schopnosť zapojiť sa do procesov uplatňovania základných práv a zásad právneho štátu v rámci mechanizmov EÚ.

Iceland
Liechtenstein Norway
Norway grants grants

Spoločným úsilím k zelenej, konkurencieschopnej a inkluzívnej Európe

<https://eeagrants.org/>

OBSAH

ÚVOD.....	7
OPATRENIA NA ZABEZPEČENIE SÚLADU PROGRAMOV PODPOROVANÝCH Z FONDÓV ÚNIE.....	9
OPATRENIA NA VYKONANIE FONDÓV ÚNIE V SÚLADE S CHARTOU.....	14
MECHANIZMY NA PODÁVANIE SPRÁV MONITOROVACIEMU VÝBORU A SŤAŽNOSTÍ.....	17
KLÚČOVÉ INFORMÁCIE - ZHRNUTIE.....	19
PRAKTICKÁ POMÔCKA NA ZISTENIE SÚLADU OPATRENIA S CHARTOU.....	24

ÚVOD

Cieľom Únie je presadzovať mier, svoje hodnoty a blaho svojich národov.¹ Medziprostriedky na dosiahnutie tohto cieľa patrí aj podpora hospodárskej, sociálnej a územnej súdržnosti a solidarity medzi členskými štátmi.² Štrukturálne fondy (spolu s ďalšími finančnými opatreniami) predstavujú nástroje, prostredníctvom ktorých sa Únia snaží dosiahnuť vyrovnávanie hospodárskych a sociálnych nerovností v rámci regiónov i v rámci jednotlivých štátov.

Na zabezpečenie ochrany rozpočtu Únie, Únia zaviedla systém podmienenosti. Ako vysvetlil Súdny dvor už v roku 2012 „cieľom prísnej podmienenosti, ktorej podlieha poskytnutie finančnej pomoci (...) je zaručiť, že tento mechanizmus bude v rámci svojho fungovania rešpektovať právo Únie vrátať opatrení prijatých Úniou v súvislosti s koordináciou hospodárskych politik členských štátov.“³

Vo vzťahu k štrukturálnym fondom sa režim podmienenosti uplatnil už programovom období 2014–2020 ako ex-ante kondicionalita.⁴ Režim podmienenosti sa však uplatňoval iba vo fáze prípravy a schvaľovania partnerskej dohody a operačných programov, neskoršie fázy implementácie podpory z fondov zostali vo vzťahu ku kontrole dodržiavania stanovených podmienok nepokryté.⁵ Navyše kontrola dodržiavania kondicionalít vychádzala zo samohodno-

tenia vypracovaného samotným členským štátom, ktoré následne verifikovala Komisia. Režim podmienenosti riešil situácie, ak by členské štáty po schválení partnerskej dohody upustili od dodržiavania nastavenej kondicionality.

Programové obdobie 2021–2027 už na tento nedostatok reflektuje novým režimom podmienenosti. Nariadenie o spoločných ustanoveniach pre fondy EÚ z r. 2021⁶ (ďalej len „NSU 2021“) zaviedlo požiadavky na dodržanie 20 rôznych tzv. základných podmienok (z toho 4 horizontálne a 16 tematických základných podmienok). Z hľadiska zamerania tejto publikácie je relevantnou základnou podmienkou požiadavka na dodržiavanie Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „Charta“).

Požiadavka na dodržiavanie Charty predstavuje horizontálnu základnú podmienku, ktorú sú členské štáty a Komisia povinné zabezpečiť pri implementácii fondov, pri príprave, vykonávaní, monitorovaní programov, ako aj pri podávaní správ o programoch a pri ich hodnotení.⁷

V tejto súvislosti sú členské štáty povinné zaviesť účinné mechanizmy na zabezpečenie dodržiavania Charty⁸ v podobe preventívnych opatrení: (1) opatrenia na zabezpečenie súladu programov podporovaných z fondov s príslušnými ustanoveniami Charty, (2) opatrenia na vykonanie fondov s príslušnými ustanoveniami

1 Článok 3 (1) Zmluvy o Európskej únii (Konsolidované znenie), [Ú.v. 2012 C 326/13](#).

2 Článok 174 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (Konsolidované znenie) [Ú.v. 2012 C 326/47](#).

3 Rozsudok Súdneho dvora EÚ z 27. novembra 2012 vo veci *Pringle*, [C-370/12](#), ECLI:EU:C:2012:756, bod 69

4 Podľa článku 2(33) [nariadenia 1303/2013](#), ktorým sa stanovujú spoločné ustanovenia o Európskom fonde regionálneho rozvoja, Európskom sociálnom fonde, Kohéznom fonde, Európskom poľnohospodárskom fonde pre rozvoj vidieka a Európskom námornom a rybárskom fonde a ktorým sa stanovujú všeobecné ustanovenia o Európskom fonde regionálneho rozvoja, Európskom sociálnom fonde, Kohéznom fonde a Európskom námornom a rybárskom fonde, a ktorým sa zrušuje nariadenie Rady (ES) č. 1083/2006 (ďalej len „NSU 2013“), „ex ante kondicionalita“ je konkrétny a presný vopred definovaný rozhodujúci faktor, ktorý je nevyhnutným predpokladom na účinné a efektívne splnenie konkrétneho cieľa v rámci investičnej priority alebo priority Únie, má k nim priamu a konkrétnu väzbu a má na ne priamy vplyv.“

5 Podľa článku 19(2) NSU z roku 2013 ak ex ante kondicionality neboli splnené ku dňu predloženia partnerskej dohody, táto musela obsahovať konkrétne opatrenia na to, aby ex ante kondicionality boli splnené najneskôr do konca roku 2016.

6 [Nariadenie 2021/1060](#), ktorým sa stanovujú spoločné ustanovenia o [Európskom fonde regionálneho rozvoja](#), [Európskom sociálnom fonde plus](#), [Kohéznom fonde](#), [Fonde na spravodlivú transformáciu](#) a [Európskom námornom, rybolovnom a akvakultúrnom fonde](#) a rozpočtové pravidlá pre uvedené fondy, ako aj pre [Fond pre azyl, migráciu a integráciu](#), [Fond pre vnútornú bezpečnosť](#) a [Nástroj finančnej podpory na riadenie hraníc a vízovú politiku](#).

7 Článok 9 NSU 2021.

8 Príloha III k NSU 2021

Charty a následných opatření: (3) mechanismy podávání zpráv monitorovacímu výboru týkajících se případů nesúladu operacíí podpo-

rovaných z fondov s Chartou a (4) mechanismy na zabezpečení účinného preskúmania sťažností týkajících sa Charty a fondov.

**OPATRENIA
NA ZABEZPEČENIE
SÚLADU PROGRAMOV
PODPOROVANÝCH
Z FONDŮV ÚNIE**

Implementácia fondov Únie sa uskutočňuje prostredníctvom zdieľaného riadenia Komisiou a členskými štátmi.⁹ To znamená, že členské štáty pri prijímaní partnerskej dohody,¹⁰ vytváraní systému implementácie, riadenia a moni-

toringu fondov Únie, prípadne pri vykonávaní povinností podľa NSU a jednotlivých nariadení o fondoch, vykonávajú právo Únie. Pri týchto činnostiach preto musia dodržiavať ustanovenia Charty.¹¹

• Pri príprave jednotlivých dokumentov (partnerská dohoda, operačný program, výzva) odporúčame vykonať test súladu prostredníctvom kontrolných otázok:

Obmedzuje pripravované opatrenie základné právo podľa Charty?

Ak áno, analýza pokračuje položením a zodpovedaním ďalších otázok.

Ak nie, nie je to problém, opatrenie môže byť vykonané.

Ďalšie kontrolné otázky vychádzajú z ustanovenia článku 52 (1) Charty, podľa ktorého akékoľvek obmedzenie výkonu práv a slobôd musí byť ustanovené zákonom a rešpektovať podstatu týchto práv a slobôd. Za predpokladu dodr-

žiavania zásady proporcionality, možno tieto práva obmedziť len vtedy, ak je to nevyhnutné a skutočne to zodpovedá cieľom všeobecného záujmu, ktoré sú uznané Úniou, alebo ak je to potrebné na ochranu práv a slobôd iných.

SDEÚ: MR, C-365/21¹²

10

„Pokiaľ ide o **zásadu proporcionality**, táto si vyžaduje, aby obmedzenia, ktoré môžu byť zavedené najmä aktmi Únie, pre práva a slobody zakotvené v Charte, **nešli nad rámec toho, čo je primerané a potrebné** na uskutočnenie sledovaných **legitímnych cieľov** alebo potreby ochrany práv a slobôd, pričom **ak existuje možnosť rozhodnúť sa medzi viacerými** primeranými opatreniami, je potrebné sa prikloniť **k najmenej obmedzujúcemu**. Okrem toho **cieľ všeobecného záujmu** nemožno sledovať bez zohľadnenia skutočnosti, že ho **treba zosúladiť so základnými právami**, ktorých sa dotklo opatrenie, a to **náležitým vyvážením** cieľa všeobecného záujmu a dotknutých práv, aby sa zabezpečilo, že nepríjemnosti spôsobené týmto opatrením nebudú neprimerané vo vzťahu k sledovaným cieľom.“

9 Článok 63 [nariadenia 2018/1046](#) o rozpočtových pravidlách, ktoré sa vzťahujú na všeobecný rozpočet Únie, o zmene nariadení (EÚ) č. 1296/2013, (EÚ) č. 1301/2013, (EÚ) č. 1303/2013, (EÚ) č. 1304/2013, (EÚ) č. 1309/2013, (EÚ) č. 1316/2013, (EÚ) č. 223/2014, (EÚ) č. 283/2014 a rozhodnutia č. 541/2014/EÚ a o zrušení nariadenia (EÚ, Euratom) č. 966/2012.

10 Vzor partnerskej dohody je obsiahnutý v Prílohe II NSU.

11 Viď článok 62 Charty.

12 Pozri napríklad [Usmernenie Komisie k zabezpečeniu dodržiavania Charty základných práv pri vykonávaní európskych štrukturálnych a investičných fondov](#) (EŠIF) (2016/C 269/01), Usmernenie Európskej agentúry pre ľudské práva (FRA): [Uplatňovanie Charty základných práv Európskej únie v práve a pri tvorbe politik na vnútroštátnej úrovni](#).

Ďalšie pomocné otázky¹³ preto môžu byť formulované nasledovne:

1. Ktoré základné práva podľa Charty sú dotknuté?
 - nasleduje právna kvalifikácia konkrétneho práva podľa Charty.
 - odporúča sa oboznámenie s obsahom identifikovaného práva.¹⁴
2. Majú dotknuté práva povahu absolútnych práv?
 - posúdenie smeruje k zisteniu, či dotknuté právo vôbec možno obmedziť.
 - medzi absolútne práva upravené v Charte patria: ľudská dôstojnosť - čl. 1, zákaz mučenia a neludzkeho a krutého zaobchádzania alebo trestu - čl. 4, zákaz otroctva alebo nútených prác - čl. 5(1-2), vnútorná sloboda myslenia, svedomia a náboženského vyznania - čl. 10(1), prezumpcia nevinny a právo na obhajobu - čl. 48, zásada zákonnosti - čl. 49(1), právo nebyť stíhaný alebo potrestaný v trestnom konaní dvakrát za ten istý trestný skutok = zásada ne bis in idem- čl. 50.¹⁵

✓	✗
ak nie , analýza pokračuje položením a zodpovedaním ďalších otázok	ak áno , opatrenie nie je v súlade s Chartou a nesmie byť vykonané

3. Je prípadné obmedzenie práv garantovaných Chartou ustanovené v zákone?
 - obmedzujúce opatrenie musí vyplývať buď z vnútroštátneho zákona majúceho dopad na vykonávanie niektorého práva týkajúceho sa Únie alebo z práva Únie.
 - opatrenie musí byť jasné a zrozumiteľné (t.j. adresát opatrenia musí byť schopný pochopiť obsah obmedzenia, resp. aké správanie sa od neho požaduje) a musí byť verejne dostupné – napríklad prostredníctvom www.slov-lex.sk, www.eur-lex.eu.

11

✓	✗
ak áno , analýza pokračuje položením a zodpovedaním ďalších otázok	ak nie , opatrenie nie je v súlade s Chartou a nesmie byť vykonané

4. Aký vplyv má plánované opatrenie na práva garantované Chartou?
 - ak pozitívny, opatrenie nepredstavuje problém a môže byť aplikované.
 - ak pozitívny aj negatívny, musí dôjsť k vyvažovaniu práva, ktorému sa poskytne väčšia ochrana, aplikuje sa test proporcionality.
 - ak negatívny, musí byť posúdené, či je možné ho odôvodniť, aplikuje sa test proporcionality.

¹³ Na tento účel je možné použiť napríklad [Vysvetlivky k Charte základných práv](#).

¹⁴ Bližšie pozri vysvetlenie v usmernení FRA [Uplatňovanie Charty základných práv Európskej únie v práve a pri tvorbe politik na vnútroštátnej úrovni](#) na str. 70-71.

¹⁵ Rozsudok zo dňa 9. marca 2010, spojené veci ERG a i., [C-379/08 a C-380/08](#), ECLI:EU:C:2010:127, bod 80.

TEST PROPORCIONALITY

(aplikuje sa iba v prípadoch, kedy odpoveď na položenú kontrolnú otázku viedla k ďalšiemu posudzovaniu, t.j. jej záverom nebolo zistenie o neaplikovateľnosti opatrenia pre nesúlad s Chartou)

5. Rešpektuje zamýšľané obmedzenie podstaty práv garantovaných v Charte?

- podľa SDEÚ obmedzenia nie sú so zreteľom na sledovaný cieľ neprimeraným a neznesiteľným zásahom do samotnej podstaty práva, ktorú je takto zaručené.¹⁶

✓	✗
ak áno , analýza pokračuje položením a zodpovedaním ďalších otázok	ak nie , opatrenie nie je v súlade s Chartou a nesmie byť vykonané

6. Sleduje dané opatrenie ciele všeobecného záujmu uznaného Úniou?

- otázka má zistiť, čo je cieľom opatrenia?
- je tento cieľ legitímny?

✓	✗
ak áno , analýza pokračuje položením a zodpovedaním ďalších otázok	ak nie , opatrenie nie je v súlade s Chartou a nesmie byť vykonané

12

7. Je dané opatrenie nevyhnutné na dosiahnutie daného cieľa?

- Bez prijatia obmedzujúceho opatrenia nie je možné dosiahnuť sledovaný legitímny cieľ

✓	✗
ak áno , analýza pokračuje položením a zodpovedaním ďalších otázok	ak nie , opatrenie nie je v súlade s Chartou a nesmie byť vykonané

8. Dá sa uvedený cieľ dosiahnuť inými vhodnými – menej obmedzujúcimi prostriedkami?

- ak existujú i ďalšie prostriedky umožňujúce dosiahnutie sledovaného legitímneho cieľa, je potrebné vyhodnotiť, ktorý z prostriedkov je najmenej obmedzujúci

✓	✗
ak nie a na otázky 5-7 boli zodpovedané kladne , opatrenie môže byť vykonané.	ak áno , opatrenie nie je v súlade s Chartou a nesmie byť vykonané

! Vo vzťahu k príprave dokumentov môžu byť dotknuté najmä tieto práva upravené v Charte: rovnosť pred zákonom (čl. 20), nediskriminácia (čl. 21), rodová rovnosť (čl.

23), integrácia osôb so zdravotným postihnutím (čl. 26), vlastnícke právo (čl. 17), ochrana životného prostredia (čl. 37).¹⁷

OPATRENIA NA VYKONANIE FONDOV ÚNIE V SÚLADE S CHARTOU

Riadne vykonanie fondov predpokladá vytvorenie účinného systému riadenia, kontroly a monitoringu. Vzhľadom na zdieľaný manažment implementácie fondov Únie, členské štáty sú povinné dodržiavať zásady správneho finančného riadenia, zásadu transparentnosti a zásadu nediskriminácie.¹⁸ Podstatou transparentnosti je vytvorenie postupov, v ktorých sú vecné a procesné podmienky jasné, vopred určené a zverejnené. Tým sa zabezpečí implementácia fondov spôsobom, ktorý je prehľadný, kontrolovateľný a spravodlivý, čo v konečnom dôsledku uľahčí overenie súladu tohto systému s Chartou.

• Pri vytváraní systému riadenia a kontroly a monitoringu fondov Únie, organizácia partnerstiev a formulovanie členstva v monitorovacom výbore, odporúčame vypracovať najmä dokumenty zabezpečujúce transparentnosť vo vzťahu k:

1. pravidiel systému a riadenia,¹⁹
2. postupom na boj proti podvodom a účinnú ochranu finančných záujmov Únie,
3. postupom na podporu práce monitorovacieho výboru,
4. zberu, spracúvaniu a uchovávaní údajov o každej operácii podliehajúcej monitorovaniu, hodnoteniu, finančnému riadeniu a auditu,
5. dohľadu nad postupom orgánov implementujúcich fondy Únie,
6. postupom overovania operácií a ich súladu s horizontálnou základnou podmienkou týkajúcou sa Charty,
7. postupom prijímania, overovania a potvrdzovania žiadostí o úhradu od prijímateľov a po-

stupov povoľovania, vykonávania a vyúčtovania platieb,

8. postupom zostavovania výročných správ, záverečných správ, určovaniu kritérií výkonnosti,
9. postupom zisťovania a oznamovania nezrovnalostí,
10. postupom vymáhania neoprávnene poskytnutých platieb,
11. postupom podávania sťažností.

! Vo vzťahu k príprave dokumentov môžu byť dotknuté najmä tieto práva upravené v Charte: právo na ochranu osobných údajov (čl. 8), právo na účinný prostriedok nápravy a na spravodlivý proces (čl. 47).²⁰

• Pri kreovaní orgánov zapojených do riadenia, kontroly a monitoringu odporúčame rešpektovať princíp partnerstva:

1. zapojenie inštitúcií pôsobiacich v oblasti ľudských práv.
2. určiť transparentné a participatívne podmienky členstva v monitorovacom výbore.
3. zabezpečiť účasť gestora HP v monitorovacom výbore a pridelenie relevantných kompetencií vo vzťahu k vyhodnocovaniu zistení o dodržiavaní alebo nedodržiavaní Charty pri implementácii fondov Únie a navrhovaní opatrení na odstránenie zistených nedostatkov, a vytváraní preventívnych mechanizmov.

! Vo vzťahu ku kreovaniu orgánov môžu byť dotknuté najmä tieto práva upravené v Charte: nediskriminácia (čl. 21), jazyková rozmanitosť (čl. 22), rovnosť medzi ženami a mužmi (čl. 23), integrácia osôb so zdravotným po-

¹⁸ Koordinácia orgánov pri čerpaní fondov Únie v SR vo vzťahu k zabezpečeniu súladu opatrení s Chartou je popísaná v dokumente [Návrh koordinácie plnenia základných podmienok politiky súdržnosti Európskej únie a ich uplatňovanie počas programového obdobia 2021-2027 na národnej úrovni](#).

¹⁹ Príloha I usmernenia Komisie (2016/C 269/01).

²⁰ Príloha I usmernenia Komisie (2016/C 269/01).

stihnutím (čl. 26).²¹

V SR je orgánom zabezpečujúcim uplatňovanie horizontálnej podmienky súladu s Chartou Ministerstvo práce sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky – Odbor horizontálnych princípov (ďalej len „Gestor HP“).²²

• **Vo vzťahu k prijímateľovi nenávratného finančného príspevku odporúčame:**

1. zakotviť povinnosť rešpektovať práva upravené v Charte počas celého vykonávania podporeného projektu a počas doby udrža-

teľnosti projektu,

2. nastaviť merateľné kritériá, ktorými žiadateľ na pravidelnej (ročnej) báze preukáže plnenie v súlade s Chartou

3. nastaviť sankcie za nedodržanie povinnosti vykonávania projektu v súlade s Chartou,

4. zakotviť možnosť odstúpiť od zmluvy o poskytnutí nenávratného finančného príspevku v prípade nevykonávania podporeného projektu v súlade s Chartou.

²¹ [Základný mechanizmus na zabezpečenie dodržiavania Horizontálnych princípov v Programovom období 2021-2027 a základných horizontálnych podmienok](#): Účinné uplatňovanie a implementácia Charty základných práv Európskej únie a Implementácia a uplatňovanie Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím (UNCPRD) v súlade s rozhodnutím Rady 2010/48/ES.

²² [Systém implementácie horizontálnych princípov](#) - Verzia 2.0, s. 40

MECHANIZMY NA PODÁVANIE SPRÁV MONITOROVACIEMU VÝBORU A SŤAŽNOSTÍ

Účelom je vytvoriť funkčný systém zberu, vyhodnotenia a spracovania informácií o súlade alebo nesúlade vykonávaných programov a podporených projektov s Chartou.

• Vo vzťahu k monitorovaciemu výboru odporúčame:

1. zabezpečiť účasť gestora HP v monitorovacom výbore a pridelenie relevantných kompetencií vo vzťahu k vyhodnocovaniu zistení o dodržiavaní alebo nedodržiavaní Charty pri implementácii fondov Únie a navrhovaniu opatrení na odstránenie zistených nedostatkov,
2. vytvoriť pracovné skupiny do ktorých budú zapojené inštitúcie na ochranu ľudských práv,
3. vytvoriť systém zberu, predkladania, spracovania a archivácie údajov,

4. pravidelné predkladanie správ pracovných skupín monitorovaciemu výboru,
5. vytvorenie zbernej mailovej adresy všeobecne dostupnej na webovej stránke týkajúcej sa čerpania fondov,
6. umožnenie zaslania sťažnosti týkajúcej sa porušenia Charty iným relevantným inštitúciám.

V SR je možné prípady nesúladoz oznamovať na emailovú adresupodnetyastaznostighp@employment.gov.sk. Subjektom podávajúcim sťažnosť môže byť ktokoľvek.²³ Sťažnosti týkajúce sa prípadných porušení Charty je možné podať aj orgánom nezávislým od orgánov verejnej a štátnej správy, ako sú Úrad komisára pre osoby so zdravotným postihnutím, Úrad komisára pre deti, Verejný ochranca práv a Slovenské národné stredisko pre ľudské práva.²⁴

[23 Základný mechanizmus na zabezpečenie dodržiavania Horizontálnych princípov v Programovom období 2021-2027 a základných horizontálnych podmienok](#), s. 8

²⁴ Ú.v. C 202, 7. 6. 2016, s. 389-405

KLÚČOVÉ INFORMÁCIE - ZHRNUTIE

Charta základných práv Európskej únie²⁵ je založená na nedeliteľných a univerzálnych hodnotách ľudskej dôstojnosti, slobody, rovnosti a solidarity. Je súčasťou zakladajúcich zmlúv Únie a je právne záväzná pre inštitúcie Únie a pre členské štáty vykonávajúce úlohy vyplývajúce z práva Únie.

Vo vzťahom k fondom Únie Charta predstavuje jednu z horizontálnych základných podmienok, ktoré musia dodržiavať ako orgány zapojené do systému riadenia, kontroly a monitorovania

fondov Únie, tak aj prijímatelia finančnej podpory z rozpočtu Únie.

Dodržiavanie Charty musí byť realizované vo všetkých fázach programového cyklu (vypracovanie a schválenie partnerskej dohody a programov, príprava a zverejňovanie výziev, kontrahovanie prijímateľa podpory, čerpanie podpory a vykonávanie podporeného projektu, kontrola a monitoring vykonávania projektu, udržateľnosť projektu).

25 Dostupné na: https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2018-charter-guidance_sk.pdf

26 Dostupné na:...

27 Bližšie pozri [Návrh koordinácie plnenia základných podmienok politiky súdržnosti Európskej únie a ich uplatňovanie počas programového obdobia 2021-2027 na národnej úrovni](#).

Kde je to upravené?

- článok 9 (1), článok 15, Príloha III NSU
- zákon č. 121/2022 Z.z. o príspevkoch z fondov Európskej únie a o zmene a doplnení niektorých zákonov
- Základný mechanizmus na zabezpečenie dodržiavania Horizontálnych princípov v Programovom období 2021 – 2027 a základných horizontálnych podmienok. Účinné uplatňovanie a implementácia Charty základných práv Európskej únie a Implementácia a uplatňovanie Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím (UNCRPD) v súlade s rozhodnutím Rady 2010/48 / ES
- Návrh koordinácie plnenia základných podmienok politiky súdržnosti Európskej únie a ich uplatňovanie počas programového obdobia 2021-2027 na národnej úrovni
- Systém implementácie horizontálnych princípov – Programové obdobie 2021-2027
- Oznámenie Komisie (2016/C 269/01) Usmernenie k zabezpečeniu dodržiavania Charty základných práv Európskej únie pri vykonávaní európskych štrukturálnych a investičných fondov („EŠIF“)

Sú aj ďalšie užitočné zdroje?

- Európska agentúra pre ľudské práva (FRA): Uplatňovanie Charty základných práv Európskej únie v práve a pri tvorbe politík na vnútroštátnej úrovni²⁶
- Slovenské národné stredisko pre ľudské práva: The role of national bodies with a human rights remit in ensuring fundamental rights compliance of EU funds -Slovakia²⁷

Kto za to zodpovedá?

- Centrálny koordináčny orgán (CKO) – Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja

a informatizácie Slovenskej republiky. CKO koordinuje proces vyhodnocovania plnenia základných podmienok (súladu s Chartou) v súvislosti s realizáciou partnerskej dohody a programov.

- Riadiace orgány – stanovuje a uplatňuje na výber operácií kritériá a postupy, ktoré sú nediskriminačné, transparentní, zabezpečujú prístupnosť pre osoby so zdravotným postihnutím, zabezpečujú rodovú rovnosť, zohľadňujú Chartu a zásady udržateľného rozvoja a politiky Únie v oblasti životného prostredia.
- Gestor HP – Odbor horizontálnych princípov Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky. Metodicky usmerňuje subjekty implementácie fondov Únie, vstupuje do procesov implementácie, monitorovania, hodnotenia a kontroly. Zabezpečuje kontinuálne vzdelávanie riadiacich orgánov v oblasti uplatňovania Charty. Definuje požiadavky na preukázanie spôsobu zabezpečenia dodržiavania Charty pri príprave výziev. Definuje podmienky poskytnutia nenávratného finančného príspevku v súvislosti so zabezpečovaním dodržiavania Charty, spôsobu overovania dodržiavania Charty a kontroly dodržiavania Charty.
- Monitorovací výbor – participatívne zloženie (36 členov, 17 stálych pozorovateľov), súčasťou sú aj orgány pôsobiace v oblasti základných práv. Monitoruje vykonávanie programu Slovensko 2021-2027. Hodnotí výkonnosť a podáva správy o programoch. Skúma plnenie základnej podmienky súladu opatrení s Chartou a jej uplatňovanie v rámci programového obdobia. Predkladá správy CKO.

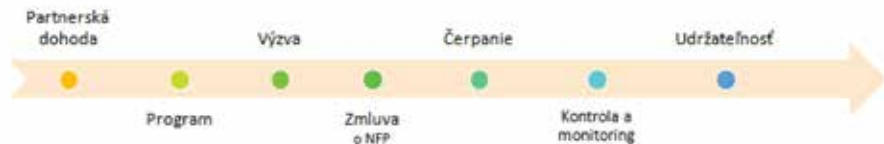
Ako funguje koordinácia?²⁸

- CKO vedie evidenciu, vyhodnocuje plnenie základných podmienok, zverejňuje základné informácie o aktuálnom stave plnenia podmienky súladu s Chartou na webovej stránke www.eurofondy.gov.sk. Spolupracuje s Gestorom HP s cieľom odstrániť prekážky a zabezpečiť opätovné plnenie tejto horizontálnej podmienky. Poskytuje informácie

o stave plnenia podmienky súladu s Chartou národným orgánom a Komisii. Informuje riadiace orgány a sprostredkovateľské orgány o zmene v stave plnenia podmienky súladu s Chartou. Pripravuje podklady pre zasadnutie monitorovacieho výboru. Spracúva aktuálne informácie Gestora HP ako podklad pre Komisiu na výročné preskúmanie výkonnosti programu. Každoročne predkladá na rokovanie vlády Slovenskej republiky informáciu o stave a procese plnenia podmienky súladu s Chartou.

- Gestor HP predkladá pravidelnú výročnú informáciu o aktuálnom stave plnenia podmienky súladu s Chartou. Ak podmienka súladu s Chartou je splnená, správa obsahuje informáciu o zmenách v jej plnení po poslednej správe a identifikáciu prípadných rizík. Ak podmienka súladu s Chartou nie je splnená, správa obsahuje informácie o potrebných

opatreniach a časovom harmonograme na splnenie základnej podmienky, o komunikácii s Komisiou a jej požiadavkách ohľadom splnenia základnej podmienky, o identifikovaných prekážkach spolu s návrhom na ich odstránenie, o predpokladanom termíne splnenia základnej podmienky. Okrem toho Gestor HP na žiadosť CKO predkladá mimoriadnu informáciu o aktuálnom stave plnenia podmienky súladu s Chartou, ak existuje riziko alebo hrozba neplnenia. Gestor HP je povinný ostatné orgány bezodkladne informovať v prípade zmeny, ktorá má vplyv na splnenie podmienky súladu s Chartou a jej kritérií. Poskytuje súčinnosť riadiacim orgánom/sprostredkovateľským orgánom – na ich žiadosť overuje a potvrdzuje súlad opatrení a aktivít výzvy s Chartou.

Príprava výzvy

- Gestor HP určí podmienky po vzájomnej dohode s riadiacim orgánom / sprostredkovateľským orgánom.
- Podmienky výzvy sú individuálne formulované podľa zamerania výzvy, očakávaných výsledkov a výstupov realizovaných projektov, oprávnených aktivít a cieľových skupín.
- Zabezpečí prostredníctvom seminára / všeobecnej informácii ku žiadosti žiadateľov i o podporu z fondov Únie o povinnosti a spôsobe uplatňovania a dodržiavania Charty a o konkrétnych podmienkach na to nadväzujúcich.
- Vyžaduje zaradenie súladu s Chartou počas realizácie aj počas doby udržateľnosti ako podmienku zmluvy o poskytnutí nenávratného finančného príspevku.
- Informácia v žiadosti o nenávratný príspevok slúži ako ukazovateľ na posúdenie súladu predkladaného projektu s Chartou.

- Určí prílohy (vrátane čestného vyhlásenia), prostredníctvom ktorých hodnotitelia vyhodnotia súlad predloženej žiadosti a projektu s Chartou.

Diskvalifikačné kritérium

- Opatrenia, žiadosti a výzvy, ktoré nie sú v súlade s Chartou, nie sú aplikovateľné
- Hodnotenie súladu s Chartou vykonávajú vyškolené osoby riadiaceho orgánu / sprostredkovateľského orgánu, v osobitných prípadoch môže aj Gestor HP.
- Žiadosť prijímateľa sa posudzuje v konaní o žiadosti. Svojim charakterom ide o administratívne konanie, musí byť garantované právo žiadateľa na účinný prostriedok nápravy a na spravodlivý proces (čl. 47 Charty).
- Nesúlad žiadosti s Chartou je diskvalifikačným kritériom pre ďalšie konanie.

Ako sa kontroluje dodržiavanie súladu s Chartou?

- V monitorovacom výbore je vždy prítomný Gestor HP. Monitoruje sa súlad dodržiavania opatrenia/projektu s Chartou.
- Prostredníctvom podnetov a sťažností. Odbor HP postúpi podnety a sťažnosti na vybavenie na vecne príslušný riadiaci orgán. Informuje monitorovací výbor o podnetoch a spôsobe ich vybavenia.
- Gestor HP sa môže zúčastňovať kontrol/inšpekcií vykonávaných riadiaci orgánom / sprostredkovateľským orgánom.
- Gestor HP sa vyjadruje k zisteniu, potvrdeniu/zamietnutiu nesúladu s Chartou, konzultuje možnosť nápravy, vyvodenia sankcií voči prijímateľovi pri zistenom porušení Charty.

PRAKTICKÁ POMÔCKA NA ZISTENIE SÚLADU OPATRENIA S CHARTOU

Príloha III Oznámenia Komisie (2016/C 269/01) poskytuje praktickú pomôcku pri posudzovaní jednotlivých opatrení s Chartou.

Vplyv na základné práva	Kľúčové otázky
Všeobecné súvislosti	<ul style="list-style-type: none"> - Ktoré základné práva sú dotknuté? - Sú predmetné práva absolútne? - Má opatrenie pozitívny aj negatívny vplyv v závislosti od príslušných základných práv?
Dôstojnosť	<ul style="list-style-type: none"> - Má opatrenie vplyv na ľudskú dôstojnosť, právo na život alebo na nedotknuteľnosť osoby? - Vyvoláva opatrenie (bio)etické otázky? - Spája sa opatrenie s rizikami z hľadiska mučenia a neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania alebo trestu? - Má opatrenie vplyv z hľadiska nútenej práce alebo obchodovania s ľuďmi?
Jednotlivci, súkromný a rodinný život, sloboda svedomia a prejavu	<ul style="list-style-type: none"> - Má vplyv na právo jednotlivcov na slobodu? - Má vplyv na právo na súkromie (vrátane domova a komunikácie)? - Má vplyv na právo jednotlivca voľne sa pohybovať v EÚ? - Má vplyv na právo uzavrieť manželstvo a založiť rodinu alebo na právo, hospodársku alebo sociálnu ochranu rodiny? - Má vplyv na slobodu myslenia, svedomia a náboženského vyznania? - Má vplyv na slobodu myslenia, svedomia a náboženského vyznania? - Má vplyv na slobodu prejavu a právo na informácie? - Má vplyv a slobodu zhromažďovania a združovania? - Má vplyv na slobodu umenia a vedeckého bádania?

Osobné údaje	<ul style="list-style-type: none"> - Zahŕňa spracovanie osobných údajov? - Kto spracúva osobné údaje a na aký účel? - Sú zaručené práva jednotlivca na prístup, vznesenie námietky a opravu? - Bol o činnosti spracovania informovaný príslušný úrad? - Zahŕňajú reŕazce spracovania/prenosu údajov aj medzinárodné prenosy a ak áno, sú tam dostatočné záruky? Je bezpečnosť činnosti spracovania údajov zaistená z technického a organizačného hľadiska? - Existujú záruky, ktorými sa zaistuje, aby boli zásahy do práva na ochranu údajov primerané a nevyhnutné? - Existujú vhodné/konkrétne mechanizmy preskúmania a dohľadu?
Azyl a ochrana v prípade vysťahovania, vyhostenia alebo extradície	<ul style="list-style-type: none"> - Má opatrenie vplyv na právo na azyl a zaručuje sa v rámci neho zákaz kolektívneho vyhostenia a extradíciei do štátov, kde im hrozí, že budú podrobení trestu smrti, mučeniu alebo ponižujúcejmu zaobchádzaniu?
Vlastnícke práva a sloboda podnikania	<ul style="list-style-type: none"> - Sú dotknuté vlastnícke práva? - Ak áno, dôjde k úplnej strate majetku? - Ak áno, aké sú zdôvodnenie a mechanizmus kompenzácie? - Má opatrenie vplyv na slobodu podnikania alebo sa ním stanovujú ďalšie požiadavky, ktorými sa pre daný hospodársky subjekt zvyšujú náklady na transakcie?

<p>Rodová rovnosť, rovnaké zaobchádzanie a príležitosti, nediskriminácia a práva osôb so zdravotným postihnutím</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Zaručuje sa v rámci daného opatrenia zásada rovnosti pred zákonom a ovplyvnilo by ne/priamo zásadu nediskriminácie, rovnakého zaobchádzania, rodovej rovnosti a rovnakých príležitostí pre všetkých? - Dotýka sa opatrenie rozdielnym spôsobom mužov a žien? - Ako opatrenie podporuje rovnosť žien a mužov? - Akým spôsobom sa opatrenie spája s rozdielnym zaobchádzaním so skupinami alebo jednotlivcom prímam na základe pohlavia, pôvodu, náboženstva, postihnutia, veku, sexuálnej orientácie? - Mohlo by viesť k nepriamej diskriminácii? - Zaručuje sa rešpektovanie práv osôb so zdravotným postihnutím? Ako?
<p>Práva dieťaťa</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Posilňujú alebo obmedzujú sa nám práva dieťaťa? - Ako je odôvodnené prípadné obmedzenie? - Zohľadňuje sa najlepší záujem dieťaťa? - Pomáha opatrenie pri podpore ochrany práv dieťaťa? - Zohľadňuje sa Dohovor OSN o právach dieťaťa(DPD)? Ktoré články? - Ako sa v rámci opatrenia podporujú hlavné zásady DPD? - Bráni opatrenie uplatňovaniu niektorých hlavných zásad DPD? - Aké kroky sa podnikli s cieľom napraviť alebo kompenzovať nepriaznivé účinky opatrenia? - Bolo rešpektované právo dieťaťa byť vypočuté vo všetkých záležitostiach, ktoré sa ho dotýkajú? - Prispieva opatrenie k podpore súdnych systémov zohľadňujúcich potreby detí, ktoré sú prispôsobené potrebám, veku a zrelosti dieťaťa?

Dobrá správa vecí verejných / účinný prostriedok nápravy / spravodlivosť	<ul style="list-style-type: none"> - Budú existujúce administratívne postupy zaťažujúce? - Bude sa v rámci nich zaručovať právo byť vypočutý, právo na prístup k spisu, pričom sa náležite zohľadní ochrana služobného a obchodného tajomstva, ako aj povinnosť správnych orgánov zdôvodniť rozhodnutia? - Je ovplyvnený prístup jednotlivca k spravodlivosti? - Počíta sa s právom na účinný prostriedok nápravy? - Poskytli sa záruky prezumpcie nevinu a ne bis in idem?
Solidarita a práva pracovníkov	<ul style="list-style-type: none"> - Rešpektujú sa <ul style="list-style-type: none"> • právo na informácie a konzultácie v rámci podniku, • právo na kolektívne vyjednávanie a kolektívne akcie, • prístup k službám zamestnanosti, • ochrana v prípade bezdôvodného prepustenia a primerané pracovné podmienky, • zákaz detskej práce a ochrana mladistvých pri práci, • právo na dávky sociálneho zabezpečenia a sociálne služby?
Ochrana životného prostredia	<ul style="list-style-type: none"> - Prispieva opatrenie k vysokej úrovni ochrany ŽP a zlepšovania kvality ŽP v súlade so zásadou udržateľného rozvoja?

9 788099 917997